

Nr 27

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 och 5 §§ lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207); given Stockholms slott den 7 januari 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 och 5 §§ lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207).

GUSTAF ADOLF

John Ericsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

Förslag framlägges om att höja värdegränserna i lotterier enligt 2 § (basar- och tivoli-lotteri) samt enligt 5 § (tidningslotteri). Dessa gränser har icke ändrats sedan förordningens tillkomst 1939. Högsta vinstens värde i basar- och tivoli-lotterier, som nu icke får överstiga 5 kronor, föreslås skola få uppgå till 10 kronor, där vinsterna utgöres av anvisningar, och till 15 kronor, där vinsterna uteslutande består av varor. Värdet å insats föreslås höjt i lotterier med vinster i form av anvisningar från 25 till 50 öre och i rena varulotterier från 50 öre till en krona. För tidningslotteriernas del föreslås en höjning av högsta vinstens värde från 100 till 200 kronor.

Förslag
till
Förordning
om ändrad lydelse av 2 och 5 §§ lotteriförordningen
den 19 maj 1939 (nr 207).

Härigenom förordnas, att 2 och 5 §§ lotteriförordningen den 19 maj 1939 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

2 §.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

<p>Lotteri må — — — — — nämnda område, att värdet å högsta vinst icke överstiger 5 kronor,</p> <p>att vinstfördelning — — — — — i lotteriet, samt att, om för deltagande i lotteriet fordras insats, denna icke överstiger 25 öre eller, där vinsterna utgöras uteslutande av varor, 50 öre.</p>	<p>att värdet å högsta vinst icke överstiger 10 kronor eller, där vinsterna utgöras uteslutande av varor, 15 kronor,</p> <p>samt att, om för deltagande i lotteriet fordras insats, denna icke överstiger 50 öre eller, där vinsterna utgöras uteslutande av varor, en krona.</p>
--	---

5 §.

<p>Utan anmälan — — — — — insats, samt att värdet å högsta vinst icke överstiger 100 kronor.</p>	<p>att värdet å högsta vinst icke överstiger 200 kronor.</p>
--	--

*Denna förordning träder i kraft
den 1 juli 1955.*

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 januari 1955.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LANGE.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ericsson, anmäler fråga om *vissa ändringar i lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207)* samt anför därvid följande.

I en inom handelsdepartementet den 1 oktober 1954 upprättad promemoria ifrågasättes ändringar av värdegränserna för vissa lotterier. Innan jag går in på promemorian och på de yttranden som avgivits däröver, torde en redogörelse få lämnas för gällande bestämmelser.

Nuvarande bestämmelser om rätt att anordna lotteri

Lotteri för vilket tillstånd icke fordras

Enligt lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207) får lotteri i vissa fall anordnas utan särskilt tillstånd. Detta gäller lotterier med karaktär av tivoli- eller basarnöjen (2 §), s. k. egentliga lotterier av ringa omfattning [3 § a)] och smärre s. k. tidningslotterier (5 §).

I 2 § stadgas sålunda, att *lotteri* må anordnas *efter anmälan hos polismyndigheten* minst 7 dagar innan under följande förutsättningar. Lotteriet skall anordnas i samband med offentlig nöjeställning eller tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål samt bedrivs allenast inom för tillställningen avsett område. Vinsterna skall uteslutande utgöras av varor eller av anvisningar, vilka gäller som betalningsmedel allenast inom nämnda område. Värdet å högsta vinst får icke överstiga 5 kronor och eventuell insats får icke överstiga 25 öre eller, om vinsterna utgöres uteslutande av varor, 50 öre. Vinstfördelningen skall äga rum i omedelbar anslutning till deltagandet i lotteriet. Lotteri av angivet slag benämnes i det följande *basar- och tivolilotteri*.

Vidare får enligt 3 § a) lotteri, däri insatser och vinster är till storlek bestämda enligt uppgjord plan — s. k. *egentligt lotteri* — anordnas *efter anmälan hos polismyndigheten* minst 7 dagar innan på följande villkor.

Lotteriet skall anordnas i samband med tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål och bedrivs allenast inom för tillställningen avsett område. Behållningen i lotteriet skall användas uteslutande för det ändamål, till vars förmån tillställningen äger rum. Vinsterna får icke till större del än som motsvarar därå belöpande skatt utgöras av penningar eller värdepapper. Anmälan må icke avse anordnande vid samma tillställning av lotterier med insatser till högre sammanlagt belopp än 3 000 kronor.

Enligt 5 § må lotteri under vissa förutsättningar anordnas i samband med utgivande av tryckt periodisk skrift utan vare sig anmälan eller tillstånd. Högsta vinsten i dylikt s. k. *tidningslotteri* må icke överstiga 100 kronor.

Lotteri för vilket tillstånd fordras

I andra fall än de förut nämnda fordras tillstånd för att anordna lotteri. Tillstånd gives av Kungl. Maj:t, länsstyrelse eller polismyndighet.

För att egentligt lotteri skall få anordnas efter tillstånd av polismyndighet eller länsstyrelse gäller, att lotteriet anordnas till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller till svenska konstidkares understöd och uppmuntran samt att vinsterna icke till större del än som motsvarar därå belöpande skatt utgöres av penningar eller värdepapper. Uppfylles dessa villkor, kan *egentligt lotteri* anordnas *efter tillstånd av polismyndighet*, om det bedrivs allenast inom polismyndighetens förvaltningsområde och insatserna icke uppgår till högre sammanlagt belopp än 5 000 kronor [3 § b)]; bestämmelserna gäller dock icke beträffande Stockholms stad. *Egentligt lotteri*, som uppfyller samma villkor, må anordnas *efter tillstånd av länsstyrelse*, om det bedrivs allenast inom länet och insatserna, stämpelavgift däri ej inbegripen, icke uppgår till högre sammanlagt belopp än 30 000 kronor [3 § c)] (*länsstyrelselotteri*). I övriga fall fordras tillstånd av Kungl. Maj:t.

Departementspromemorian

Basar- och tivoli-lotterier

I den inom handelsdepartementet upprättade promemorian erinras om att vid remissbehandlingen under år 1952 av ett förslag om decentralisering angående tillstånd att anordna lotterier (jfr prop. nr 189/1952) några remissinstanser också framhöll önskvärdheten av att ändra värdegränserna för insatser och vinster i basar- och tivoli-lotterierna (2 §). En höjning av värdegränsen enligt 5 § för tidningslotterier ifrågasattes även. En ändring av de nu nämnda värdegränserna ansågs emellertid icke då böra göras.

Frågan om att höja värdegränserna i basar- och tivoli-lotterierna har sedermera tagits upp av Folkets parkers centralorganisation, Riksorganisatio-

nen av artistarbetsgivare och Sveriges barnens dagsledares förening. Dessa organisationer har i särskilda skrivelser hemställt att 2 § lotteriförordningen måtte ändras så att värdet å högsta vinst skall få utgöra 10 kronor och, i de fall där vinsterna utgöres uteslutande av varor, 15 kronor. Vidare föreslås att insatserna skall få uppgå till 50 öre eller, där vinsterna utgöres uteslutande av varor, en krona. Som skäl för de föreslagna höjningarna av värdegränserna har angivits de ändringar som penningvärdet undergått sedan dessa gränser fastställdes vid lotteriförordningens tillkomst 1939.

I promemorian framhålles, att basar- och tivoli-lotterierna — gängse lotterier med sedlar, olika gissningstävlingar t. ex. »peka rätt» och annat, »chokladhjul» m. m. — ofta ordnas för mycket behjärtansvärda ändamål av barnens dags- och andra föreningar med välgörande syfte, idrottsklubbar m. fl. Å andra sidan ordnas sådant lotteri också ofta för att tillgodose rent merkantila intressen av tivoli- och nöjesparksägare. Den förändring av penningvärdet som skett sedan år 1939 har säkerligen skapat besvärligheter av flera slag för de nu nämnda lotterianordnarna. Det torde sålunda numera vara förenat med stora svårigheter att för 5 kronor anskaffa en förstklassig och attraktiv högsta vinst, som bidrager till att underlätta lottförsäljningen. De låga insatserna medför vidare — i förhållande till nuvarande kostnads-läge — blygsamma netton, som icke ger t. ex. en barnens dagsförening samma möjligheter som tidigare att lämna bidrag till olika ändamål och som ej heller står i rimlig proportion till det arbete som måste nedläggas på lottförsäljning m. m.

Det synes därför — enligt promemorian — motiverat att närmare överväga att höja värdegränserna för basar- och tivoli-lotterier. Därvid bör emellertid beaktas att myndigheternas förhållandevis ringa kontrollmöjligheter vid dessa lotterier bör föranleda en viss försiktighet för att hindra missbruk. Gränsen för insatsernas storlek i rena varulotterier föreslås lämpligen böra sättas vid högst en krona och högsta vinstens värde begränsas till högst 15 kronor. För de lotterier där vinsterna utgöres av polletter eller anvisningar anses en höjning böra begränsas till 50 öre för insatserna och 10 kronor för högsta vinsten.

Egentliga lotterier

I departementspromemorian erinras om att nuvarande maximibelopp för sådana lotterier, som kan anordnas efter anmälan till [3 § a)] eller med tillstånd av [3 § b)] polismyndighet tillkom genom en författningsändring år 1949 efter förslag av den s. k. decentraliseringsutredningen. I den proposition i frågan, som förelades 1949 års riksdag (prop. nr 97), framhöll jag, att tillståndsgivningen beträffande lotterier borde decentraliseras redan på grund av den omständigheten, att genom penningvärdets fall en förskjutning ägt rum i den ursprungligen avsedda fördelningen av ärenden på de tillståndsgivande myndigheterna. Det syntes emellertid lämpligt att på vissa punkter gå något längre i decentralisering än som motiverades av penning-

värdesförändringen, bl. a. med hänsyn till den tillståndssökande allmänheten. Jag tillstyrkte, att maximibeloppet för *egentligt lotteri* som får anordnas *efter anmälan hos polismyndighet* höjdes från 1 000 till 2 000 kronor, samt att tillståndsgivningen för egentligt lotteri i form av rent lokala varulotterier med en insatssumma av högst 5 000 kronor överflyttades från länsstyrelserna till polismyndigheterna (dock icke beträffande Stockholm). Riksdagen beslöt för sin del (första lagutskottets utlåtande nr 27, r.skr. nr 209) att höja maximibeloppet för anmälningslotterier till 3 000 kronor.

I samband med den ytterligare decentralisering av beslutanderätten rörande varulotterier som företogs under år 1952 framfördes av några remissinstanser även förslag om en överflyttning av beslutanderätten i lotteriärenden från länsstyrelserna till polismyndigheterna. Därvid framhölls att länsstyrelserna genom den penningvärdesförändring som skett efter det gällande värdegränser för insatsbeloppens storlek bestämts, hade kommit att handlägga flera lotterier än som från början avsetts. Någon ändring i detta hänseende gjordes emellertid ej.

I departementspromemorian framhålles, att penningvärdesändringen skulle kunna tagas till intäkt för att höja värdegränserna även för *egentligt lotteri*, som får anordnas *efter anmälan hos polismyndighet*, eftersom dessa gränser ej ändrats sedan år 1949. Den värdegräns, som då fastställdes var emellertid högre än som motiverades av den dåvarande penningvärdesförändringen och det kan därför enligt promemorian ifrågasättas om en ytterligare höjning är motiverad.

Värdegränsen för lotteri *efter tillstånd av polismyndighet* enligt 3 § b) föreslås däremot i promemorian höjd med hänsyn till penningvärdesändringen och på grund av önskvärldheten att avlasta länsstyrelserna en del av det merarbete som uppkommit genom den år 1952 genomförda decentraliseringen av lotteriärendena. Som gräns för polismyndigheternas tillståndsgivning föreslås 8 000 kronor.

Slutligen ifrågasätts i promemorian även att höja värdet å högsta vinsten i *tidningslotterier* från 100 till 200 kronor.

De ifrågasatta ändringarna i lotteriförordningen föreslås lämpligen böra genomföras fr. o. m. den 1 juli 1955.

Yttranden

Över departementspromemorian har yttranden avgivits av överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs och Norrbottens län samt Svenska penninglotteriet aktiebolag och Aktiebolaget Tipstjänst. I ärendet har därjämte inkommit en framställning från Sveriges tivoliägareförening.

Länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Jönköpings, Malmöhus och Norrbottens län samt de båda bolagen har tillstyrkt eller biträtt de i depar-

tementspromemorian framförda förslagen. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* ansluter sig också till departementspromemorian, men framhåller att en mera påtaglig arbetsbesparing för länsstyrelserna skulle ha uppstått om värdegränsen för lotteri enligt 3 § b) höjts till 10 000 kronor. Då emellertid den föreslagna höjningen till 8 000 kronor får anses uppväga penningvärdesförändringen finner länsstyrelsen sistnämnda belopp godtagbart såsom högsta sammanlagda insatsbelopp för lotteri av detta slag.

Några remissinstanser har emellertid framfört från departementspromemorian avvikande meningar.

Förslaget beträffande värdegränserna i *basar- och tivolilotterier* har sålunda mött erinringar från *överståthållarämbetet* samt *länsstyrelsen i Värmlands län*. *Överståthållarämbetet* tillstyrker den föreslagna höjningen av värdet å högsta vinsten men avstyrker att insatsernas storlek ökas. Ämbetet åberopar till stöd härför dessa lotteriers speciella karaktär samt den omständigheten att de kan anordnas för att tillgodose nöjesanordnares och tivoliägares ekonomiska intressen. Enligt ämbetet bör det för anordnare av nu ifrågakvarande lotterier till förmån för välgörande, kulturella eller allmännyttiga ändamål vara av underordnad betydelse om ändring av insatsernas storlek skulle komma till stånd eller ej, enär för dylika ändamål kan erhållas lotteritillstånd enligt 3 § lotteriförordningen. — *Länsstyrelsen* anser sig icke med hänsyn till risken för missbruk kunna biträda förslaget i vad det avser en höjning av värdet å högsta vinsten och insatserna i basar- och tivolilotterier, då vinsterna utgöres av polletter eller anvisningar. — *Länsstyrelsen i Södermanlands län* har — utan att finna skäl att motsätta sig promemorian förslag — uttryckt en viss tveksamhet mot att höja värdegränserna i sistnämnda slag av lotterier. *Länsstyrelsen* hänvisar till ett från *poliskammaren i Eskilstuna* infortrat utlåtande, däri det framhålles att det ofta händer att pengar utbetalas som vinst i stället för polletter i avsikt att locka fler spelare. En kontroll häröver säges vara mycket svår att genomföra, då den kräver ständig övervakning. *Länsstyrelsen* anser emellertid, att den föreslagna måttliga höjningen av värdegränserna i dessa lotterier icke kan i nämnvärd grad öka den redan med gällande värdegränser befintliga faran för missbruk. — *Sveriges tivoliägareförening*, som tillstyrker den föreslagna höjningen av värdegränserna i 2 §, framhåller, att i detta lagrum avsedda lotterier därefter i praktiken blir jämställda med lotterier enligt 3 § c) samt att förhållandena vid lotterier enligt 2 § ej alltid varit de bästa. Föreningen föreslår, att 2 § måtte ändras så att tillstånd av länsstyrelse skall erfordras för anordnande av basar- och tivolilotteri samt att villkoret att lotteriet skall anordnas i samband med offentlig nöjeställning skall ändras till att avse egentlig sådan tillställning.

Vidare hör värdegränsen för *lotteri*, vilket kan anordnas *efter anmälan hos polismyndighet*, enligt *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* höjas till 5 000 kronor.

Den ifrågasatta höjningen av gränsen för *egentligt lotteri* som får anordnas *efter tillstånd av polismyndighet* har givit *överståthållarämbetet* anled-

ning erinra om att ämbetet i ett år 1948 avgivet yttrande över det då framlagda decentraliseringsförslaget framhöll, att — även om vissa omständigheter kunde tala för en decentralisering till polismyndigheterna av vissa lotteriärenden — man dock icke kunde bortse från att olägenheter kunde komma härav, bl. a. den att kontinuiteten beträffande tillståndsgivningen kunde befaras bli bruten. För Stockholms del kunde en dylik decentralisering i varje fall ej medföra någon som helst fördel, eftersom ämbetets och poliskammarens förvaltningsområden helt sammanfaller. Det sagda vill ämbetet åberopa som skäl för fortsatt avvikelse för Stockholms vidkommande. Den nu förordade höjningen av värdegränsen från 5 000 till 8 000 kronor anser ämbetsverket icke böra komma till stånd med mindre erfarenheterna av 1949 års reform är sådana att man helt kan bortse från farhågor för att äventyra en enhetlig tillståndsgivning. — *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* anser, att någon höjning av den nu ifrågavarande värdegränsen icke bör ske. Den arbetsbesparing som därigenom skulle uppkomma för länsstyrelsen är helt obetydlig. Antalet av länsstyrelsen meddelade lotterier med värdegränser mellan 5 000 och 8 000 kronor utgjorde nämligen under 1952 fyra samt under 1953 fem. — *Länsstyrelsen i Värmlands län* är av samma uppfattning. Under 1953 meddelades i länet endast två lotterier vilkas insatser uppgick till belopp mellan 5 000 och 8 000 kronor. Länsstyrelsen vill dock icke motsätta sig förslaget om det anses motiverat av andra skäl. — Även *länsstyrelsen i Norrbottens län* har — utan att avstyrka promemorians förslag — framhållit, att dess genomförande skulle medföra endast ringa arbetslättnad. I Norrbottens län meddelades under åren 1952 och 1953 tre respektive fem lotteritillstånd av nyssnämnd storleksordning. — *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* föreslår däremot att gränsen för polismyndighetens tillståndsgivning höjes till 10 000 kronor.

Den ifrågasatta höjningen av värdet å högsta vinsten till 200 kronor i *tidningslotterier* avstyrkes av *överståthållarämbetet*.

Slutligen torde böra omnämnas att *Svenska penninglotteriet aktiebolag* i sitt yttrande föreslagit, att i lotteriförordningen inrymmes bestämmelse om att såsom lotteri även skall anses pristävlingar med jurybedömning, i vilka fordras ekonomisk insats.

Departementschefen

Det skäl som framför allt anförts till stöd för de nu ifrågasatta höjningarna av ett antal värdegränser i lotteriförordningen är penningvärdesförändringen. När det gäller *basar- och tivoli*lotterier har värdet å högsta vinst och insatser icke ändrats sedan förordningens tillkomst 1939. Detta torde, som närmare påpekats i promemorian, medföra att det numera kan föreligga svårigheter vid anordnande av dylika lotterier. Angelägenheten av en ändring har också understrukits av de organisationer som främst sysslar med lotterier av detta slag, Folkets parkers centralorganisation m. fl. Denna

uppfattning delas också av övervägande flertalet remissinstanser. Även jag finner en jämkning vara påkallad. Penningvärdesförändringen ger i och för sig anledning till en förhållandevis kraftig höjning, men de relativt begränsade möjligheter till kontroll som myndigheterna har vid dessa lotterier gör att viss försiktighet bör iakttas. En lämplig anordning synes vara att vinsters och insatsers värde är något lägre i lotterier med anvisningar eller polletter som vinster än i rena varulotterier. Enligt min mening är de värdegränser som föreslås i departementspromemorian väl avvägda och de synes ge tillräcklig kompensation för penningvärdesförändringen samtidigt som de icke torde i nämnvärd grad öka risken för missbruk. Att, som från ett håll föreslagits, införa tillståndstvång vid detta slag av lotterier torde ej i så väsentlig grad minska denna risk att därigenom vunnen fördel uppväger med tillståndsgivning förenade olägenheter. Jag förordar alltså, att 2 § lotteriförordningen ändras så att i lotterier, där vinsterna utgöres uteslutande av varor, högsta vinstens värde skall få uppgå till högst 15 kronor och insatserna till högst en krona samt att i de lotterier, där vinsterna utgöres av polletter eller anvisningar, motsvarande värden fastställas till 10 kronor respektive 50 öre.

Någon ändring av värdegränsen för *egentligt lotteri* som får anordnas *efter anmälan hos polismyndighet* enligt 3 § a) anser jag mig med hänsyn till de omständigheter som angivits i promemorian icke böra förorda.

Ej heller finner jag anledning föreslå någon höjning av gränsen för *egentligt lotteri* som må anordnas *efter tillstånd av polismyndighet*. Som skäl för en dylik höjning har angivits förutom penningvärdesändringen önskvärdheten att avlasta länsstyrelserna en del av det merarbete som uppkom genom den år 1952 genomförda decentraliseringen av lotteriärenden. En del länsstyrelser har närmare undersökt, i vad mån förslagets genomförande skulle minska deras arbetsbörda, och funnit att minskningen skulle bli praktiskt taget betydelselös. Det finns anledning förmoda, att förhållandet är detsamma även i andra län. Mot förslagets genomförande talar även den omständigheten att polismyndighetens utökade befogenhet sannolikt skulle utnyttjas i ringa grad. Ett tillstånd av polismyndighet kan nämligen blott avse dennas förvaltningsområde och det torde ej sällan bli förenat med svårigheter att placera ett lotteri med insatser upp till 8 000 kronor inom ett så begränsat område som det här ofta är fråga om.

Förslaget att höja värdet å högsta vinsten i *tidningslotteri* enligt 5 § till 200 kronor föranleder ingen erinran från min sida.

Penninglotteriets framställning om att i lotteriförordningen införa en bestämmelse med innehåll att vissa pristävlingar med jurybedömning skall anses som lotteri är jag icke beredd att nu ta ställning till.

De av mig förordade förslagen föranleder ändring av 2 och 5 §§ lotteriförordningen. De ändrade bestämmelserna torde lämpligen böra träda i kraft den 1 juli 1955.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att ett i enlighet med det anförda inom handelsdepartementet upprättat förslag till *förordning om ändrad lydelse av 2 och 5 §§ lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207)* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Carl Gustaf Gyllenhaal